

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“วิมุตติสาร — สิ่งที่เป็นสาระคือความหลุดพ้น”

คำว่า **วิมุตติสาร** เป็นภาษาบาลีอ่านว่า วิ - มุต - ตี - สา - ระ มาจากคำว่า **วิมุตติ** (ความหลุดพ้นจากกิเลส) กับคำว่า **สาร** (แก่น, ประโยชน์, สำคัญ) รวมกันเป็น **วิมุตติสาร** เขียนเป็นไทยได้ว่า **วิมุตติสาระ** แปลว่า สิ่งที่เป็นสาระคือความหลุดพ้น แสดงถึงความหลุดพ้นจากกิเลสตามลำดับขั้น และแสดงถึงสภาพธรรมที่เป็นพระนิพพาน ซึ่งเป็นสภาพธรรมที่ไม่เกิดไม่ดับ เป็นสภาพธรรมที่ดับทุกข์ดับกิเลส ข้อความจากพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต สารสูตร แสดงสิ่งที่เป็นสาระไว้ รวมถึงวิมุตติสาระด้วย ดังนี้ว่า

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย สาระ ๔ นี้ คือ สีสสาระ ๑ สมามิสาระ ๑ ปัญญาสาระ ๑ วิมุตติสาระ ๑ นี้แล สาระ ๔ ประการ”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นคำจริง เป็นคำเพื่ออนุเคราะห์เกื้อกูลให้มีความเข้าใจถูกเห็นถูกในสิ่งที่มีจริง เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกของผู้ที่มีโอกาสได้ฟังได้ศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเป็นผู้เห็นประโยชน์ของพระธรรม เคยสะสมบุญมาแล้ว ตั้งแต่ปางก่อนเท่านั้น ที่จะได้ฟังได้ศึกษา ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จะไม่สามารถรู้ได้เลยว่า สิ่งใดเป็นสาระ และสิ่งใดไม่เป็นสาระ และอาจจะทำให้ตนเองหมกมุ่นอยู่กับ สิ่งที่ไม่เป็นสาระโดยหลงผิดว่าเป็นสิ่งที่เป็นสาระ ด้วยความติดข้องต้องการบ้าง ด้วยความเห็นผิด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง ตามความเป็นจริงแล้ว สาระหมายถึงสิ่งที่เป็นแก่น สิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่สำคัญ โดยที่ไม่ได้หมายถึงการได้รูป เสียง รส กลิ่น และ สิ่งที่กระทบสัมผัส ภายที่ดี ที่น่าปรารถนาน่าใคร่ น่าพอใจแล้วก็หลงยึดติดแต่อย่างใด และไม่ใช่การไปสู่ที่หนึ่งใด ที่เข้าใจผิดว่าเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม เพราะสถานที่ปฏิบัติธรรมหรือสำนักปฏิบัติธรรม ไม่มี ในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่หมายถึงกุศลธรรมตามลำดับขั้น จึงจะเป็นสาระ เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยิ่ง คือการรู้แจ้งอริยสัจจธรรม ดับกิเลสตามลำดับขั้น ถึงความเป็นพระอริยบุคคลขั้นต่างๆ ตั้งแต่พระโสดาบัน จนถึงความเป็นพระอรหันต์

สาระทั้ง ๔ ประการนั้น ความเข้าใจเบื้องต้นคือ สีสสาระ (ศีลเป็นสาระ) ได้แก่ ความประพฤติทางกาย ทางวาจาที่ดีงาม งดเว้นจากทุจริตกรรมประการต่างๆ แล้วน้อมประพฤติในสิ่งที่ดีงามในชีวิตประจำวัน ขัดเกลากิเลสของตนเอง สมามิสาระ ต้องหมายถึงสัมมาสมาธิ ความตั้งมั่นชอบเป็นไปในกุศลธรรม ตั้งมั่นในสภาพธรรมที่กำลังปรากฏที่สติและปัญญามองระลึกลงลักษณะ และรู้ตามความเป็นจริง ปัญญาสาระ ได้แก่สภาพธรรมที่เข้าใจถูกเห็นถูกทุกระดับขั้น เข้าใจถูกเห็นถูกในสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ปัญญานำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศล ปัญญาไม่

นำพาไปในทางที่ผิด วิมุตติสาระ สาระคือการหลุดพ้นจากกิเลส ประโยชน์สูงสุดของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็คือเพื่อหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งจะขาดปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกตั้งแต่ต้น ไม่ได้

สภาพธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงนั้น เป็นเพียงสิ่งที่เกิดปรากฏแล้วก็หมดไป ไม่ว่าจะเป็นทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ จิตแต่ละประเภทแต่ละขณะ เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป รูปทุกรูป เกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่มีอะไรเหลือ สภาพธรรมที่เกิดดับหาสาระไม่ได้ ไม่มีสาระ เป็นสิ่งที่ไม่ควรแก่การยินดีติดข้อง เพราะเป็นสภาพธรรมที่ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน เกิดแล้วดับไป เพราะฉะนั้น สาระจริง ๆ อยู่ที่ความเข้าใจสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริง ที่เริ่มต้นจากการฟังสิ่งที่มีจริง ๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ทุกครั้งที่ฟังพระธรรม ก็เป็นการสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นไปเพื่อละคลายการยึดถือสภาพธรรมว่า เป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคลได้ในที่สุด

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระมหากรุณาต่อสัตว์โลก จึงได้ทรงแสดงพระธรรม แต่ละคำๆ ตลอด ๔๕ พรรษา ก็เพื่อให้พุทธบริษัทเกิดปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง เพื่อขัดเกลากิเลส เพื่อละความไม่รู้ สูงสุดคือเพื่อวิมุตติสาระ ความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายตามลำดับขั้น

เนื่องจากว่าแต่ละบุคคลได้สะสมกิเลสมากด้วยกันทั้งนั้นในสังสารวัฏฏ์ ทั้งโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น การที่จะไปถึงวิมุตติสาระ ซึ่งเป็นการหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงนั้น จึงเป็นเรื่องที่ยากและไกลแสนไกลอย่างยิ่ง กว่าที่ปัญญาจะถึงระดับขั้นดังกล่าวได้นั้น ก็จะต้องค่อยๆ อบรมเจริญขึ้นทีละเล็กทีละน้อย จากการฟังการศึกษาในชีวิตประจำวัน และประการที่สำคัญ ต้องเป็นปัญญาของตนเองที่รู้จริงๆ ว่า ความเข้าใจในสภาพธรรมเพิ่มขึ้นมาน้อยแค่ไหน ดังนั้นจึงต้องฟัง ต้องศึกษาพระธรรมด้วยความอดทน ด้วยความละเอียดรอบคอบ ด้วยความจริงใจต่อไป เพราะบุคคลผู้ที่เข้าใจพระธรรมเท่านั้น จึงจะได้สาระจากพระธรรม และชีวิตก็จะมีสาระมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นไปกับด้วยกุศลธรรม มีความเข้าใจถูกเห็นถูกเพิ่มขึ้น รู้ถึงสิ่งที่ไม่เป็นสาระและเป็นสาระตามความเป็นจริง แล้วงดเว้นจากสิ่งที่ไม่เป็นสาระคืออกุศลทั้งหลาย พร้อมทั้งสะสมสิ่งที่เป็นสาระยิ่งขึ้น จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์ของปัญญาที่สามารถดับกิเลสตามลำดับขั้นได้ในที่สุด อันเป็นผลสูงสุดในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องของปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๐๖]